

Kalkulacje rolnicze

Groch siewny

Groch siewny jest zaliczany w Polsce do najważniejszych roślin dostarczających białka paszowego. Odgrywa też ważną rolę jako roślina jadalna. Nasiona grochu zawierają 21–25% białka ogólnego o dużej wartości odżywczej. Pełni ważną rolę w płodozmianie, jako roślina przerywająca częste następstwo zbóż po sobie. Uprawa grochu poprawia stan fitosanitarny gleby oraz właściwości fizyczne gleby poprzez dobrze rozwinięty system korzeniowy.

Rośliny strączkowe to popularne określenie grupy roślin bobowatych grubonasiennych. Choć z różnych powodów trudno na nich dobrze zarobić, warto jednak rozważyć ich uprawę. Powód? Pozostawione na polu resztki poźniwne to znakomite źródło azotu, potasu i innych składników pokarmowych dla kolejnych upraw. I tak na przykład uprawa pszenicy po grochu daje zwykle około 5 do 10 dt/ha wyższy plon. Plantacja grochu pozostawia w glebie resztki poźniwne, które zawierają około 20 kg P₂O₅, 25–60 kg K₂O i 50–80 kg N na 1 ha.

W ostatnich latach zainteresowanie uprawą roślin strączkowych stopniowo wzrasta. Sięgnijmy do niedalekiej historii. W ostatnim roku przed przemianami gospodarczymi, czyli w 1989 rośliny strączkowe w Polsce zajmowały ponad 300 tys. ha. Władze założyły wówczas samowystarczalność kraju w surowce wysokobiałkowe do produkcji pasz treściwych. W latach 90. nie uprawiano ich już tak chętnie. Uprawa zajmowała 140–150 tys. ha. W kolejnych latach powierzchnia upraw roślin strączkowych znów wzrosła, a to ze względu na wprowadzenie dopłat do ich uprawy. W 2010 r. to 190 tys. ha, ale już w 2014 r. – 249 tys. ha. Źródła naukowe podają, że w celu podwyższenia bezpieczeństwa Polski w zakresie roślinnego białka paszowego należałoby uprawiać około 500 tys. ha roślin strączkowych, co pozwoliłoby na zastąpienie połowy ilości importowanej śrutu sojowej. Średni plon nasion grochu w naszym kraju waha się w granicach 1,8–1,9 t/ha. Jest on jednak zależny od warunków pogodowych. Przy optymalnej ilości opadów może być nawet dwukrotnie wyższy. Prowadzone przez ośrodki naukowe badania wskazują niewątpliwie na zalety uprawy roślin strączkowych. Jednakże najbardziej przekonującym argumentem przemawiającym za uprawą tych roślin są względy ekonomiczne. Niestabilne plony w poszczególnych latach znacząco wpływają na osiągnięty zysk, nie mniej jednak dopłaty do jednego hektara upraw stanowią znaczącą zachętę ekonomiczną.

Od momentu wejścia Polski w struktury Unii Europejskiej wprowadzane są różne formy wsparcia celem poprawy

opłacalności i konkurencyjności produkcji roślinnej, w tym roślin strączkowych. Niezależnie od ich formy i wielkości dopłaty mają duży wpływ na poziom dochodu z produkcji roślin strączkowych. Wsparcie finansowe możliwe do uzyskania przez producentów roślin strączkowych pokrywa w ponad 60% ponoszone koszty, co pozwala wnioskować, że rola tego instrumentu w tworzeniu dochodu z tego rodzaju działalności rolniczej jest duża (wg Stowarzyszenia Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu). Należy mieć nadzieję, że zainteresowanie uprawą roślin strączkowych będzie się zwiększać również w związku z realizacją programów rolno-środowiskowych, rozwojem integrowanego i ekologicznego systemu produkcji w ramach funkcjonującej Wspólnej Polityki Rolnej.

Tabela zawiera kalkulację uprawy 1 ha grochu siewnego (jadalnego) według cen brutto ziarna i środków do produkcji z października 2017 r. opracowaną na podstawie publikacji „Kalkulacje Rolnicze” wydanej przez KPODR w Minikowie.

Kalkulacja uprawy 1 ha grochu siewnego przy różnych poziomach intensywności

Lp.	Poziom intensywności		Niski 20 dt/ha	Średni 30 dt/ha	Wysoki 40 dt/ha
	Wyszczególnienie				
A	Wartość produkcji		3 115	3 895	4 675
	Nasiona grochu jadalnego (78 zł/dt)		1 560	2 340	3 120
	ST ¹⁾		607	607	607
	JPO ²⁾		948	948	948
1.	Materiał siewny		480	480	480
2.	Nawozy mineralne		312	468	624
3.	Środki ochrony roślin		170	200	341
4.	Inne koszty		47	47	47
B	Koszty bezpośrednie (1+2+3+4)		1 009	1 195	1 492
C	Nadwyżka bezpośrednia (A-B)		2 106	2 700	3 183
4.	Usługi ³⁾		300	330	390
5.	Praca maszyn własnych		628	658	688
6.	Pozostałe koszty ⁴⁾		660	676	693
D	Koszty pośrednie (4+5+6)		1 587	1 664	1 770
E	Koszty całkowite (B+D)		2 596	2 859	3 262
F	Koszt jednostkowy (zł/dt)		129,8	95,3	81,6
G	Dochód rolniczy netto (C-D)		519	1 036	1 413

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Kalkulacji Rolniczych” KPODR w Minikowie

1 – płatność do roślin wysokobiałkowych

2 – jednolita płatność obszarowa, płatność za zazielenienie, płatność dodatkowa

3 – kombajnowanie

4 – utrzymanie budynków, podatki i ubezpieczenia, pozostałe koszty

Wykorzystano opracowania Stowarzyszenia Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu, GUS, raporty BGŻ Optima

Zofia Dymińska
Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego
Fot. W. Janiak